

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
Кафедра української літератури і компаративістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов
« 30 » 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
І ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ:
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
І ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА.
40–50-і рр. ХХ ст.**

для студентів

спеціальності 035 Філологія
освітнього рівня першого (бакалаврського)
спеціалізації 035.01. Українська мова і література
освітньої програми 035.01.01 Українська мова і література

Київ — 2020

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2898/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
«   » 2020 р.

Розробник:

Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури і компаративістики

Викладач:

Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури і компаративістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні
кафедри української літератури і компаративістики

Протокол від 15 січня.2020 р. № 8

Завідувач кафедри _____ (О. О. Бровко)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
035.01.01 Українська мова і література

____.____.2020 р.

Гарант освітньої програми _____ (М. О. Вінтонів)

Робочу програму перевірено

____.____.2020 р.

Заступник директора _____ (Л. І. Заяць)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__р. протокол №__

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Історія української літератури і літературна критика»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	26/780	26/780
Курс	1–4	
Семестр	1–8	
Кількість змістових модулів з розподілом	9	9
Обсяг кредитів	26	26
Обсяг годин, зокрема:	780	780
Аудиторні	364	108
Модульний контроль	52	
Семестровий контроль	120	120
Самостійна робота	244	444
Форма семестрового контролю	Екзамен / залік	
«Українська література і літературна критика. 40–50-і рр. ХХ ст.»		
Курс	3	
Семестр	6	
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, зокрема:	90	90
Аудиторні	42	12
Модульний контроль	6	–
Семестровий контроль	15	15
Самостійна робота	27	63
Форма семестрового контролю	Екзамен (у 7 семестрі)	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: сформувати систему знань про закономірності розвитку української літератури і критики 1940–1950-х років та пов'язати їх із загальним уявленням про історію української літератури.

Завдання передбачають формування компетентностей ЗК-6, 7; ФК-1, 3, 6, 7, 10, зокрема:

— теоретико-методологічної та категоріальної обізнаності у загальнонаукових і спеціальних методах, дослідницьких підходах розуміння естетико-практичної значущості філологічного знання;

— володіння ключовими поняттями літературознавства, теоріями і методами філологічного аналізу, особливостями розвитку філологічної думки у 1940–50-х рр.

— знання про основні тенденції розвитку і своєрідність українського літературного процесу 1940–50-х рр.

— здатності застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні, вільно й ефективно використовувати українську мову для розв’язання комунікативних завдань;

— здатності осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства;

— здатності презентувати результати навчальної та пошукової діяльності у галузі філології на місцевому, національному та міжнародному рівні;

— здатності виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, добирати аргументи, ухвалювати рішення;

— критичної обізнаності, інтелектуальної чесності, академічної доброчесності; здатності нестандартно виконувати типові й неординарні завдання;

— здатності до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованості на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Після опанування дисципліни студенти мають досягти програмових результатів З-2, З, У-1, З, С-1, З, зокрема:

— знати та розуміти літературознавчі поняття, основні етапи розвитку літератури, її суспільну роль, основні етапи життєвого і творчого шляху письменників;

— розуміти українську літературу як культурну та мовну цілісність, мистецтво слова, усвідомлювати національну своєрідність літературного процесу;

— вільно володіти базовим професійним категоріально-поняттєвим та дослідницьким апаратом сучасної філологічної науки;

— уміти пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти української літератури 1940–1950-х рр.;

— уміти визначати художню своєрідність творів і творчості письменника загалом, послуговуючись системою основних понять і термінів літературознавства;

— фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції;

— бути здатним формувати судження про значення і наслідки своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин за видами робіт						
		Усього	Аудиторна					Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів								
1	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі	2	2					
2	Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.	6	2	4				
3	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби	11		2			9	
	Модульний контроль	2						
	Разом	21	4	6			9	
Змістовий модуль 2 Дискурс соцреалізму: твори і долі								
4	Мілітарний пафос української радянської літератури	6	2	2	2			
5	Політичне пристосування і національна літературна традиція	17	2		6		9	
	Модульний контроль	2						
	Разом	25	4	2	8		9	
Змістовий модуль 3 Вилом у свободу? Література української еміграції								
6	Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.	13		2	2		9	
7	Автобіографізм емігрантської літератури періоду	4	2		2			
8	Традиція та модернізація в емігрантській літературі сер. 20 ст.	10	2		8			
	Модульний контроль	2						
	Разом	29	4	2	12		9	
	Разом за навчальним планом	75	12	10	20		27	

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин за видами робіт						
		Усього	Аудиторна					Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів								
1	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі	7	1				6	
2	Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.	7	1				6	
3	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби	8		2			6	
	Разом	22	2	2			18	
Змістовий модуль 2 Дискурс соцреалізму: твори і долі								
4	Мілітарний пафос української радянської літератури	12	1	2			9	
5	Політичне пристосування і національна літературна традиція	13	1				12	
	Разом	25	2	2			21	
Змістовий модуль 3 Вилом у свободу? Література української еміграції								
6	Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.	8		2			6	
7	Автобіографізм емігрантської літератури періоду	9	1				8	
8	Традиція та модернізація в емігрантській літературі сер. 20 ст.	11	1				10	
	Разом	28	2	2			24	
	Разом за навчальним планом	75	6	6			63	

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Тема 1. Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі

Друга світова війна та її інтерпретації. Український образ війни, спроби відновлення державності. Трагедія окупації. Жертви війни в дослідженнях сучасних істориків («Криваві землі» Т. Снайдера).

Повоєнний розкол світу та культура. Повоєнні радянські репресії, кампанії боротьби з «буржуазними націоналістами» та «безрідними космополітами».

Тема 2. Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.

Розщеплення літературного процесу. Література фронтова, підкупаційна, евакуаційна, емігрантська. Утвердження екзильної літератури у світі. Ідеологічні та естетичні засади збереження української літератури як цілості.

Тема 3. Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби

О. Довженко про Україну в Другій світовій війні. Націоналізація, денационалізація та глобалізація в повоєнному світі. Еміграція і втрата «грунту»: суспільні та психологічні аспекти й передумови такої втрати. Філософські есеї В. Бера.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Тема 4. Мілітарний пафос радянської літератури

Український соцреалізм 1940–1950-х рр.: зрощення літератури і влади, вирождення творчої оригінальності. Соцреалізм як естетична практика. Спроби відновлення літературної традиції в період війни (М. Рильський, П. Тичина, О. Довженко, М. Бажан, І. Кочерга, А. Малишко). Мілітарна тема в українській радянській літературі. Образ війни.

Тема 5. Політичне пристосуванство і національна літературна традиція

Евакуація українських інституцій до Уфи, роль видатних авторів. Цензура та пропаганда у формуванні художніх моделей радянської літератури. Повоєнні репресії радянських письменників.

II з'їзд українських радянських письменників (1948 р.).

Постанова ЦК ВКП(б) «Про журнали „Звезда” і „Ленинград”» (1946).

Постанова ЦК КП(б)У «Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в “Нарисі історії української літератури”» (1947).

Роман Юрія Яновського «Жива вода»/«Мир» (1947) у контексті радянської цензурної практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Тема 6. Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.

Антирадянський дискурс еміграційної прози (І. Багряний). Ніцшеанські мотиви та символіка боротьби в публіцистиці МУРу.

Екзистенціалізм у прозі повоєнної доби. Образ минулого і сучасного. Антеїстичний екзистенціалізм Юрія Косача («Еней та життя інших»). Дискусія навколо європеїзму та «великої літератури».

Тема 7. Автобіографізм емігрантської літератури періоду

Роль особистості в історії: екзистенціалістський контекст. Роман збереженої миті. Проза пам'яті. Автобіографізм і особливості творчого методу І. Багряного, У. Самчука.

Тема 8. Традиція та модернізація в емігрантській літературі сер. 20 ст.

Доля ключових поетичних течій. Неокласицизм і модернізм. Драматургічні експерименти І. Багряного. Дискусія про розвиток українського театру в МУРі. Проби абсурдистського театру І. Костецького. Ігор Костецький і нові зразки письма (Джойс, Еліот, Сартр, Камю). Криза гуманізму і метафори культурного відродження. Поетика абсурду.

Розвиток традиції української модерної інтелектуальної прози (В. Домонтович. «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус», «Без ґрунту»).

Епоха як проблема історіософії та художньої творчості. Романізовані біографії В. Домонтовича («Аліна і Костомаров», «Романи Куліша»).

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських / практичних занять	1	3	3	5	5	7	7
Робота на семінарському / практичному занятті	10	3	30	5	50	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>			85		107		129
Максимальна кількість балів: 321							
Розрахунок коефіцієнта: $321 : 30 = 10,7$							

Заочна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських / практичних занять	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському / практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	5	25	5	25
	<i>Разом</i>		37		37		37
Максимальна кількість балів: 111							
Розрахунок коефіцієнта: $111 : 30 = 3,7$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

Вимоги до оформлення есе

1. Слід дотримуватися рекомендованої структури письмової роботи в цьому жанрі. Якщо ви сумніваєтеся, чи правильно розумієте вимоги до жанру, ознайомтеся з посібником К. Шендеровського «Як написати успішне есе».
2. У жодному разі не вдавайтеся до плагіату. Викладайте власні думки.
3. Варто писати есе обсягом 2–4 с. (4–8 тисяч знаків), шрифтове оформлення довільне. Менші роботи отримують значно меншу оцінку.
4. Теми есе ви обиратимете самостійно. Щоб уникнути повторів тем з однокурсниками та, можливо, поліпшити їх, всі теми погоджуватимуться в окремому чаті ЕНК.

Оцінювання

Максимальна оцінка — 25 балів.

Для робіт, зданих пізніше встановленого терміну, максимальна оцінка — 20 балів.

Для робіт, зданих повторно після виявлення плагіату в першій спробі, максимальна оцінка — 20 балів.

Критерії оцінювання:

1. Самостійність мислення і виконання (обов'язкова умова, 10 балів).
2. Аргументованість тез (5 балів).
3. Використання фактичного матеріалу (5 балів).
4. Якість мовностилістичного оформлення (5 балів).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Самостійна робота 1–5

Прочитайте статті І. Багряного «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми», Є. Маланюка «Малоросійство».

Оберіть тему, яка вас стурбувала, погодьте її з одногрупниками і викладачем та напишіть за нею есе.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Самостійна робота 6–10

Познайомтеся з повоєнною поетичною творчістю М. Рильського, П. Тичини, М. Бажана, А. Малишка, В. Сосюри.

Оберіть одну з їхніх збірок 1950-х рр., проаналізуйте в ній тематику, особливості версифікації, стилю. Оберіть аспект, який вас стурбував, погодьте тему з одногрупниками і викладачем та напишіть за нею есе.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Самостійна робота 11–15

Прочитайте повісті «Шлях невідомого» І. Качуровського, «Людина біжить над прірвою» І. Багряного, «Еней та життя інших» Ю. Косача, «Засів» Л. Мосендза.

Подумайте над спільністю екзистенціалістських мотивів у цих творах.

Оберіть тему, яка вас стурбувала, погодьте її з одногрупниками і викладачем та напишіть за нею есе.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється:

а) в аудиторії — у формі виконання групових проектних завдань (інструктаж здійснюється на початку заняття; *критерії оцінювання*: самостійність мислення, аргументованість тез, точність використання фактичного матеріалу);

б) позааудиторно — у формі письмових завдань (вимоги до есе та критерії оцінювання такі ж, як і для самостійних робіт).

Орієнтовний перелік тем есе для модульного контролю.

1. Два вектори українського літературного процесу 1940–1950-х рр.
2. Ідеологічна та естетична цілісність української літератури періоду.
3. Тема еміграції в літературі періоду.
4. Міфологема «втрати ґрунту» в літературі періоду.
5. Соцреалізм як естетична практика (теоретичний та історичний аспекти).

6. Образ війни в українській радянській літературі періоду.
7. Радянська модель цензури в художній літературі.
8. Пропаганда як модель радянської літератури.
9. Антирадянське спрямування еміграційної прози.
10. Екзистенціалістські мотиви в прозі періоду.
11. Мотиви боротьби і зневіри в літературі періоду.
12. Тематика публіцистики В. Бера (Петрова).
13. Роль Ю. Шевельова в літпроцесі української еміграції.
14. Є. Маланюк як публіцист і літературний критик.
15. Концепція європеїзму в публіцистиці МУРу.
16. Дискусія щодо «великої літератури» (МУР).
17. Неокласицизм в українській поезії доби.
18. Автобіографізм української літератури доби війни.
19. Особливості творчого методу І. Багряного.
20. Особливості творчого методу У. Самчука.
21. Особливості творчого методу Т. Осьмачки.
22. Особливості творчого методу Л. Мосендза.
23. Проби театру абсурду в драматургії І. Костецького.
24. Поетика абсурду в українській прозі періоду.
25. Проблематика жіночої прози І. Вільде.
26. Мілітарний дискурс радянської української літератури.
27. Специфіка повоєнної поезії М. Бажана, М. Рильського, П. Тичини.
28. Героїзація повоєнного села в романі «Мир»/«Жива вода» Ю. Яновського.
29. Розвиток у періоді традиції української модерної інтелектуальної прози.
30. Концепції історичного розвитку людства в прозі періоду.
31. Інтертекстуальність поеми «Попіл імперій» Ю. Клена.
32. «Україна в огні» О. Довженка і розвиток жанру кіноповісті.
33. Поетика та ідеологеми повісті І. Качуровського «Залізний куркуль».
34. Прийом сновидіння в романі «Сад Гетсиманський» І. Багряного.
35. Образ емігранта в романі «Еней та життя інших» Ю. Косача.
36. Образи неокласиків у «Болотяній Лукрозі» В. Домонтовича (Петрова).
37. Автобіографічні мотиви й алюзії в романі «Без ґрунту» В. Домонтовича.
38. Образний світ повісті «Засів» Л. Мосендза.
39. Екзистенціалістські мотиви в емігрантській прозі періоду.
40. Історіософська концепція у п'єсі «Ярослав Мудрий» І. Кочерги.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту в наступному семестрі.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Див. перелік тем есе для модульного контролю.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
F, FX	1–59 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань / умінь / навичок, що вимагає повторного проходження

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української літератури і літературна критика»

модуль «Українська література і літературна критика. 40–50-і рр. ХХ ст.»

Разом: 90 год.: лекції – 12 год., семінарські заняття – 10 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6 год.

Денна форма

Модулі	Змістовий модуль 1 Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів (85 б.)		Змістовий модуль 2 Дискурс соцреалізму: твори і долі (105 б.)			Змістовий модуль 3 Вилом у свободу? Література української еміграції (129 б.)							
Теми лекцій	Суспільно-ідеологічна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі (1 б.)		Філософсько-естетичний контекст доби (1 б.)		Війна і повстання: формування колективної пам'яті (1 б.)	Покарання критикою: підрадянський досвід української літератури (1 б.)		Автобіографізм української літератури сер. 20 ст. (1 б.)		Поетика і філософія абсурду (1 б.)			
Теми семінарських занять	Спілка рад. письменників України (1939–60) (11 б.)	Мистецький Український Рух (11 б.)	Філософські етюди В. Бера (11 б.)		Мілітарний дискурс в українській радянській поезії (11 б.)			Дискусія про «велику літературу» (11 б.)					
Теми практичних занять			Трилогія «Метелики на шпильках» (повість «Повнолітні діти») І. Вільде (11 б.)	Історіософські мотиви п'єси І. Кочерги «Ярослав Мудрий» (11 б.)	«Жива вода» («Мир») Ю. Яновського (11 б.)	Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка (11 б.)		«Попіл імперій» Ю. Клєна (11 б.)	Творчий портрет Є. Маланюка (11 б.)	«Сад Гетсиманський» І. Багряного (11 б.)	«Залізний куркуль» І. Качуровського (11 б.)	«Без ґрунту» В. Домонтовича (11 б.)	Поетика абсурду І. Костецького (11 б.)
Самостійна робота	Самостійна робота 1–5 (25 б.)		Самостійна робота 6–10 (25 б.)			Самостійна робота 11–15 (25 б.)							
Поточний контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 б.)		Модульна контрольна робота 2 (25 б.)			Модульна контрольна робота 3 (25 б.)							
Підсумковий контроль: екзамен (у 7 семестрі)													

Заочна форма

Модулі	Змістовий модуль 1 Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів (37 б.)		Змістовий модуль 2 Дискурс соцреалізму: твори і долі (37 б.)		Змістовий модуль 3 Вилом у свободу? Література української еміграції (37 б.)
Теми лекцій	Суспільно-ідеологічна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі (1 б.)	Філософсько- естетичний контекст доби (1 б.)	Війна і повоєння: формування колективної пам'яті (1 б.)	Покарання критикою: підрадянський досвід української літератури (1 б.)	Автобіографізм і модернізація української літератури сер. 20 ст. (1 б.)
Теми практичних занять	Мистецький український рух (11 б.)		Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка (11 б.)		«Сад Гетсиманський» І. Багряного (11 б.)
Самостійна робота	Самостійна робота 1–5 (25 б.)		Самостійна робота 6–10 (25 б.)		Самостійна робота 11–15 (25 б.)
Підсумковий контроль: екзамен (у 7 семестрі)					

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. *Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.* У 3 т. Т. 1 / за ред. В. І. Кузьменка. Київ, 2013.
2. *Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.* У 3 т. Т. 2 / за ред. В. І. Кузьменка. Київ, 2014.
3. *Історія української літератури ХХ століття.* У 2 кн. Кн. 2. Ч. 1 / ред. В. Г. Дончик. Київ, 1998.

Допоміжні

4. Агеєва В. *Мистецтво рівноваги. Максим Рильський на тлі епохи.* Київ, 2012.
5. Агеєва В. *Поетика парадокса: Інтелектуальна проза В. Петрова-Домонтовича.* Київ, 2007.
6. Багрянний І. Автобіографія. *Слово і час.* 1994. № 2.
7. Гірняк М. *Таємниця роздвоєного обличчя. Авторська свідомість в інтелектуальній прозі Віктора Петрова-Домонтовича.* Львів, 2008.
8. Грабович Г. *Голоси української еміграційної поезії. До історії української літератури.* Київ, 1997.
9. Грабович Г. *Диптих про Тичину. До історії української літератури.* Київ, 1997.
10. Грабович Г. *У пошуках великої літератури.* Київ, 1993.
11. Донцов Д. Лист до голови «МУР-у» п. У. Самчука. *Орлик.* 1947. №9.
12. Захарчук І. *Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму.* Луцьк, 2008.
13. Захарчук І. *Друга світова війна. Досвід історії – досвід літератури. Слово і час.* 2007. № 6.
14. Захарчук І. *Мілітарна стратегія соцреалізму. Слово і час.* 2006. № 10.
15. Ільницький М. *Мале літературне відродження (Літературна критика періоду МУРУ). У фокусі віддзеркалень.* Львів, 2005.
16. Ільницький М. *Об'єднані «Словом» (Літературне об'єднання «Слово»). У фокусі віддзеркалень.* Львів, 2005.
17. Кісельова Л. *«Золотий гомін» і «муза неомузена» Павла Тичини. Виправдання слова.* Київ, 2014.
18. Кісельова Л. *Морок і «проясень» міфологічного слова Тодося Осьмачки. Виправдання слова.* Київ, 2014.
19. Колесниченко-Братунь Н. *«Старший боярин» Т. Осьмачки і традиції європейської прози. Дзвін.* 1995. № 4.
20. Корогодський Р. *Довженко в полоні.* Київ, 2000.
21. Костецький І. *Тобі належить цілий світ.* Київ, 2005.
22. Костюк Г. *З літопису літературного життя в діаспорі. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1.* Київ, 2015.
23. Костюк Г. *Іван Багрянний. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1.* Київ, 2015.
24. Кузьменко С. *Таким був Улас Самчук. Березіль.* 2001. №1–2.

25. Марочко В. *Зачарований Десною. Історичний портрет Олександра Довженка*. Київ, 2006.
26. Михида Л. *Іван Багряний: таємниці творчої лабораторії*. Київ, 2014.
27. Моренець В. Богдан Бойчук. *Слово і час*. 1997. № 10.
28. *МУР. Альманах*. № 1. 1946.
29. *МУР. Збірник 1*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
30. *МУР. Збірник 2*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
31. *МУР. Збірник 3*. Регенсбург, 1947.
32. Набитович І. *Леонід Мосендз – лицар святого Грааля. Творчість письменника в контексті європейської літератури*. Дрогобич, 2001.
33. Орест М. Заповіти Ю. Клена. *Орлик*. 1948. №2.
34. Павличко С. Інтелектуальна проза Петрова й Підмогильного. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
35. Павличко С. Модернізм у контексті Мистецького Українського Руху. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
36. Павличко С. Модерністичний рух на Заході в 60–70-і роки (Нью-йоркська група). *Теорія літератури*. Київ, 2002.
37. Павличко С. Роман як інтелектуальна провокація. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
38. Панченко В. *Повість про Миколу Зерова*. Київ, 2018.
39. Поліщук Я. Формули ідентичності Уласа Самчука на тлі доби. *Дивослово*. 2004. № 7.
40. Попович Ж. Ірина Вільде не була дикою. *Дзеркало тижня*. 2006. № 25.
41. *Проза про життя інших. Юрій Косач: тексти, інтерпретації, коментарі*. Київ, 2003.
42. Савченко З. Біблійно-християнські мотиви та образи в романі «Сад Гетсиманський». *Слово і час*. 1996. № 10.
43. Синьоок Т. Кого висміював Порфирій Горотак? *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 1(2) 44.
44. Скорський М. *Тодось Осьмачка: Життя і творчість*. Київ, 2000.
45. Слабошпицький М. *Поет із некла (Тодось Осьмачка)*. Київ, 2003.
46. Снайдер Т. *Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним*. Київ, 2011.
47. Стеценко О. Тема кохання у творчості Максима Рильського. *Дивослово*. 1995. № 10–11.
48. Таран Л. «Цвіте прозорий вертоград...» (Поетика М. Зерова і М. Рильського). *Слово і час*. 1994. № 9–10.
49. *Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму*. Збірник наукових праць. Дрогобич, 2004.
50. *Творчість Юрія Клена і міжвоєнна доба в українській літературі*. Збірник наукових праць. Вип. 2. Вінниця, 2012.
51. Ткачук М. *Художній дискурс лірики Андрія Малишка*. Тернопіль, 2013.
52. Федорів У. *Соцреалістичний канон в українській літературі: механізми формування та трансформації*. Дис. Львів, 2016.
53. Хархун В. *Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток модифікації*. Ніжин, 2009.
54. Цалик С., Селігей П. *Таємниці письменницьких шухляд*. Київ, 2010.

55. Шевельов Ю. МУР і я в МУРі (Сторінки зі спогадів. Матеріали до історії української еміграційної літератури). *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
56. Шевельов Ю. Стилi сучасної української літератури на еміграції. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
57. Шевельов Ю. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи і перспективи. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II. Літературознавство*. Київ, 2009.
58. Шевчук Гр. (Шевельов Ю.) Табір у літературі і література в таборі. *Сьогодні й минуле*. 1949. № 1–2.
59. Шерех Ю. Спроби дружніх портретів (Улас Самчук. Євген Маланюк). *Сучасність*. 2000. №5.

Додаткові

60. Агеєва В. *Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму*. Київ, 2003.
61. Балаклицький М. *«Нова релігійність» Івана Багряного*. Київ, 2005.
62. Безручко О. *Олександр Довженко: розсекречені документи спецслужб*. Київ, 2008.
63. Бусыгина И. *Сжимаемая пространство до образа мест...* URL: www.strana-oz.ru/2002/6/szhimaya-prostranstvo-do-obraza-mest.
64. Гнатюк М. Поет із «Грона п'ятірного» Максим Рильський. *Дивослово*. 1996. № 7.
65. Голомб Л. *Петро Карманський: життя і творчість*. Ужгород, 2010.
66. Гусейнова О. Елементи архітектурного дискурсу в українському урбаністичному романі («Без ґрунту» В. Домонтовича). *Слово і час*. 2004. № 11.
67. Зборовська Н. Епоха українського соцреалізму як маргінальна імітація батьківського коду мужності (30–50-і роки ХХ ст.). *Код української літератури*. Київ, 2006.
68. Зборовська Н. На згарищі спаленої душі. За прозою Т. Осьмачки. *Сучасність*. 1997. № 6.
69. Кейван М. У самотній мандрівці до вічності. Спогади про Тодося Осьмачку. *Березіль*. 1996. №3–4.
70. Лежён Ф. В защиту автобиографии. *Иностранная литература*. 2000. № 4.
71. Нестеров А. Герменевтика, метафизика и «другая критика». *НЛО*. 2003. № 61.
72. Поліщук Я. *Література як геокультурний проект*. Київ, 2008.
73. Спивак Д. Политика и литература в контексте массовой психологии. *Знамя*. 2000. № 8.

Інтернет-ресурси (художні твори, публіцистика, критика)

diasporiana.org.ua
 chtyvo.org.ua
 ukrlib.com.ua
 ukrcenter.com

9. ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ В КУРСІ

Проза

- І. Багрянний. «Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Людина біжить над прірвою».
О. Гончар. «Модри камень», «Прапорonoсці».
О. Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна», «Щоденникові записи, 1939–1956».
В. Домонтович (Петров). «Без ґрунту», «Доктор Серафікус», «Дівчина з ведмедиком», «Болотяна Лукроза», «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша».
І. Качуровський. «Залізний куркуль», «Шлях невідомого».
Ю. Косач. «Еней та життя інших».
І. Костецький. «Тобі належить цілий світ», «Ціна людської назви».
Л. Мосендз. «Засів», «Останній пророк».
Т. Осьмачка. «Старший боярин», «Ротонда душоубців».
У. Самчук. «Юність Василя Шеремети», «ОСТ».
В. Сосюра. «Третя Рота».
Ю. Яновський. «Мир» («Жива вода»).

Поезія (зазначено найважливіше)

- Е. Андієвська.
І. Багрянний. «Гуляй-поле». «Золотий бумеранг» (зб.).
М. Бажан. «Сталінградський зошит» (зб.).
В. Барка. «Океан» (зб.).
Б. Бойчук.
Ю. Клен. «Попіл імперій».
Є. Маланюк. «Влада» (зб.), «П'ята симфонія», «Остання весна» (зб.).
А. Малишко.
Л. Мосендз.
Т. Осьмачка. «Поет», «З-під світу» (зб.).
М. Рильський. «Троянди й виноград» (зб.).
В. Сосюра. «Мій син», «Любіть Україну».
Ю. Тарнавський.
П. Тичина. «Похорон друга».
<Порфирій Горотак>. «Дияболічні параболи» (зб.)

Драматургія

- І. Багрянний. «Морітурі».
І. Костецький. «Близнята ще зустрінуться», «Дійство про велику людину».
І. Кочерга. «Ярослав Мудрий».

Критика. Публіцистика

- І. Багрянний. «Чому я не хочу вертатись до СРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми».
В. Бер (Петров). «Засади поетики», «Проблема великої літератури», «Сучасний образ світу. Криза класичної фізики».
Є. Маланюк. «Книга спостережень» (зб.). «Малоросійство».
У. Самчук. «Велика література».
Ю. Шерех (Шевельов). «Стилі сучасної української літератури на еміграції».
«Я — мене — мені. І навкруги»

Додаток 1
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1
ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

СЕМІНАР 1. Спілка рад. письменників України в 1939–1960 рр.

1. Політика Спілки радянських письменників України цього періоду.
2. Керівництво СРПУ: постаті та їхня творчість.
3. З'їзди і пленуми СРПУ.
4. Пленум СРПУ 1947 р.
5. Альтернатива. Спілка українських письменників (1941–1944 рр.): історія, завдання, постаті.

Література: 1, 2, 3, 16, 53.

СЕМІНАР 2. Мистецький Український Рух

1. МУР як інституція: принципи, засади, головні наслідки діяльності.
2. Конференції МУРу: тематика, погляди та аргументи учасників.
3. Збірник «МУР» як науковий проект: редколегія, автура, тематика.
4. Головні дискусії МУРу.
5. Роль Ю. Шевельова в літературному процесі української еміграції.

Література: 8, 10, 11, 15, 16, 22, 29, 31, 55, 56, 58.

СЕМІНАР 3. Філософські етюди В. Бера

1. Віктор Петров (Бер, Домонтович) в МУРі.
2. Провідні світоглядно-філософські концепти доби (світовий контекст та українська еміграція).
3. Есе-зрізи: «Наш час, як він є» та «Сучасні духові течії Європи».
4. Криза часу: «Сучасний образ світу. Криза клясичної фізики»
5. Роль митця: «Екзистенціалізм і ми» та «Засади поетики (Від "Ars poetica" Є. Маланюка до "Ars poetica" доби розкладеного атома)».

Література: 5, 7, 10.

Джерело: Петров Віктор. Розвідки. Т. 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

СЕМІНАР 4. Мілітарний дискурс в українській радянській поезії.

1. Героїчна радянська поезія війни (П. Тичина, М. Бажан, В. Сосюра, А. Малишко, М. Рильський).
2. Образний ряд поеми П. Тичини «Похорон друга».
3. «Сталінградський зошит» М. Бажана: особливості композиції.

Література: 12, 13, 14, 52, 53, 67.

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. Трилогія «Метелики на шпильках»
(повість «Повнолітні діти») І. Вільде**

1. Творча історія трилогії/повісті та її авторки.
2. Психологічний мотив дорослішання дівчинки/дівчини.
3. Топологія твору. Чернівці як міф. Колонізаційні мотиви.
4. Головні сюжетні трансформації твору.
5. Трансформації образу Дарини як наслідок сюжетних змін.
6. Трилогія/повість у контексті розвитку української жіночої прози.

Література: 40, 52, 53, 54, 60.

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ІСТОРИОСОФСЬКІ МОТИВИ П'ЄСИ
І. КОЧЕРГИ «ЯРОСЛАВ МУДРИЙ»**

1. Становлення І. Кочерги — драматурга.
2. П'єса «Ярослав Мудрий» у контексті Другої світової війни.
3. Образ князя Ярослава: людина і влада.
4. Лейтмотив п'єси та сталінізм.
5. Місце п'єси в розвиток художньої інтерпретації образу князя Ярослава.

Література: 12, 52, 53, 54.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. «ЖИВА ВОДА» («МИР») Ю. ЯНОВСЬКОГО

1. Творча історія роману та художні засади радянської цензури і критики.
2. Головні відмінності двох редакцій роману.
3. Динаміка образів-персонажів від редакції до редакції роману.
4. Динаміка головних ідеологічних тез.

Література: 40, 52, 53.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка

1. Творча історія кіноповісті.
2. Образний ряд твору і його алюзійне поле.
3. Інтертекстуальні елементи кіноповісті.
4. Місце кіноповісті «Україна в огні» в розвитку жанру.

Література: 12, 20, 25, 53, 62.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

СЕМІНАР 5. Дискусія про «велику літературу»

1. Хронологія дискусії.
2. Учасники та їхні позиції.
3. Аргументи і контраргументи.
4. Пізніша інтерпретація дискусії: Ю. Шевельов, Г. Грабович.

Література: 8, 10, 11, 15, 22, 35, 55, 56, 57.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. «Попіл імперій» Юрія Клена

1. О. Бурггардт (Юрій Клен) – «емігрант із досвідом».
2. Образи воєнної катастрофи і тоталітарного суспільства.
3. Сюжетно-композиційна структура поеми – від задуму до реалізації.
4. Інтертекстуальні елементи «Попелу імперій».
5. Головні візії поеми: поетика, стилістика.
6. Образ автора у творі.

Література: 33, 49, 50.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. Творчий портрет Є. Маланюка

1. Постать Є. Маланюка в літературному процесі доби.
2. Збірки Є. Маланюка американського періоду творчості («Влада», «Остання весна»): образний світ, тематика, стилістика.
3. Музичні алюзії поеми «П'ята симфонія».
4. Публіцистика та літературна критика Є. Маланюка.

Література: 15, 22, 35, 59.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. «Сад Гетсиманський» І. Багряного

1. Автобіографізм прози І. Багряного.
2. Особливості організації хронотопу в романі «Сад Гетсиманський».
3. Специфіка жіночих образів роману.
4. Прийом сновидіння в романі.
5. Синкретизм жанрових ознак роману.
6. П'єса «Морітурі» як начерк майбутнього роману.

Література: 6, 23, 26, 42, 61.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. «Залізний куркуль» І. Качуровського

1. Повість і контексті викриття тоталітарної машини.
2. Жанрові особливості повісті.
3. Мотив елітарної та егалітарної природи влади.
4. Історіософські та апокаліптичні концепти повісті.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. «Без ґрунту» В. Домонтовича

1. Жанрові ознаки інтелектуального роману.
2. Історичні реалії та постаті в романі.
3. Інтелектуальні дискусії роману.
4. Мистецькі алюзії роману.
5. Роман у контексті філософії В. Бера.

Література: 5, 7, 66, 34, 37.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. Поетика абсурду І. Костецького

1. Концепція абсурду в європейській філософії 20 ст.
2. Провідні засади абсурдистської драми.
3. Проблеми розвитку театру в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
4. Філософські дискусії в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
5. Проблема ідентичності особистості в п'єсах «Близнята ще зустрінуться» і «Дійство про велику людину», новелі «Ціна людської назви».
6. Екзистенціалістська концепція новели «Тобі належить цілий світ».

Література: 15, 21, 22, 31, 28, 55, 57, 58.

Додаток 2

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. Мистецький Український Рух

1. МУР як інституція: принципи, засади, головні наслідки діяльності.
  2. Конференції МУРу: тематика, погляди та аргументи учасників.
  3. Збірник «МУР» як науковий проект: редколегія, автура, тематика.
  4. Дискусія про «велику літературу» (У. Самчук, О. Грицай, Ю. Шевельов, Д. Донцов та інші).
  5. Роль Ю. Шевельова в літературному процесі української еміграції.
- Література:* 8, 10, 11, 15, 16, 22, 29, 31, 55, 56, 58.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка

1. Творча історія кіноповісті.
  2. Образний ряд твору і його алюзійне поле.
  3. Інтертекстуальні елементи кіноповісті.
  4. Місце кіноповісті «Україна в огні» в розвитку жанру.
- Література:* 12, 20, 25, 53, 62.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. «Сад Гетсиманський» І. Багряного

1. Автобіографізм прози І. Багряного.
  2. Особливості організації хронотопу в романі «Сад Гетсиманський».
  3. Специфіка жіночих образів роману.
  4. Прийом сновидіння в романі.
  5. Синкретизм жанрових ознак роману.
  6. П'єса «Морітурі» як начерк майбутнього роману.
- Література:* 6, 23, 26, 42, 61.